

Liryka rozmowy Juliana Tuwima – o utworach *Przy okrągłym stole* i *Colloquium niedzielne na ulicy*

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Jadwiga Zacharska, *Skamander*, 1977, s. 22.
- Źródło: Julian Tuwim, *Przy okrągłym stole*, [w:] Alina Kowalczykowa, *Wiersze*, t. 1, s. 387–388.
- Źródło: Julian Tuwim, *Colloquium niedzielne na ulicy*, [w:] Michał Głowiński, *Wiersze wybrane*, Kraków 1969, s. 14–15.

Liryka rozmowy Juliana Tuwima – o utworach *Przy okrągłym stole* i *Colloquium niedzielne na ulicy*

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Doświadczenie miłości jest jednym z najbardziej pożądanых i najsilniejszych uczuć w życiu wielu ludzi. Zakochani, zwłaszcza ci, którzy przeżywają pierwsze silne zauroczenia, piszą liryczne wiersze. Jakimi słowami mówić o miłości? Jak rozmawiać z ukochaną osobą? Od wielu lat inspiracją dla zakochanych są wiersze Juliana Tuwima, choćby *Przy okrągłym stole* i *Colloquium niedzielne na ulicy*.

Twoje cele

- Zinterpretujesz wiersze *Przy okrągłym stole* i *Colloquium niedzielne na ulicy*.
- Porównasz sytuację liryczną w obu tekstach.
- Nazwiesz emocje ukazane w wierszach.
- Określisz cechy języka, którym posłużył się poeta.

Przeczytaj

Julian Tuwim

Julian Tuwim urodził się w 1894 roku w Łodzi, w rodzinie mieszczańskiej żydowskiego pochodzenia. Po ukończeniu szkoły przeprowadził się do Warszawy. Zaczął zdobywać rozgłos jako poeta. Początkowo był związany z pismem „Pro Arte et Studio” (następnie „Pro Arte”), w którym publikowali także inni przyszli skamandryci.

Julian Tuwim

Źródło: domena publiczna.

W 1918 roku Tuwim zadebiutował tomikiem *Czyhanie na Boga*. W tym samym czasie działał w kabarecie Pikador, który popularyzował twórczość poetów związanych później z grupą Skamander. Od 1920 do 1939 roku (z przerwą między 1928 a 1935) było też wydawane czasopismo „Skamander”, które obok „Zwrotnicy” redagowanej przez Tadeusza Peipera należy uznać za najważniejsze zjawisko literackie dwudziestolecia międzywojennego. Podczas II wojny światowej Tuwim przebywał na emigracji. W 1946 roku wrócił do Polski i zamieszkał w Warszawie. Publikował wiersze, przekłady w licznych ważnych czasopismach literackich. Był pisarzem znanym i docenianym. Zmarł niespodziewanie w 1953 roku, gdy przebywał na urlopie w Zakopanem.

Język potoczny w utworach Tuwima

Język potoczny w literaturze polskiej na szeroką skalę zaczął się pojawiać po I wojnie światowej. Wcześniej występował jako zjawisko wtórne, służące np. charakterystyce bohatera (np. w powieści XIX-wiecznego [naturalizmu](#)). XX wiek przyniósł nobilitację potoczności, z której tacy twórcy jak Julian Tuwim uczynili postulat literacki. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku twórcy próbowali na nowo zdefiniować zadania literatury. Skamandryci, do których zaliczał się Tuwim, twierdzili, że chcą być „poetami dnia codziennego”. Ten postulat wiąże się ściśle z [sytuacją liryczną](#) konstruowaną w wierszach tego ugrupowania.

Najbardziej widocznymi cechami poezji skamandryckiej były:

Jadwiga Zacharska

“ *Skamander*

- postulat absolutnej wolności w doborze treści i środków wyrazu,
- deklarowanie związku z terażniejszością [...],
- zerwanie z metafizyczną głębią, kult codzienności i konkretności,
- żądanie doskonałości artystycznej

Źródło: Jadwiga Zacharska, *Skamander*, 1977, s. 22.

Potoczność ma związek z pierwszymi trzema postulatami. Efektem związku z terażniejszością jest próba oddania języka, którym posługiwano się w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Pisanie jest procesem wtórnym wobec mówienia - postulowano, by język podążał za rzeczywistością, a to wymagało także zmiany charakteru języka poetyckiego. Taki dobór środków, który oddawałby żywą tkankę mowy, wymaga pozostawienia autorom swobody artystycznego wyrazu. Język potoczny, zwłaszcza w jego odmianie mówionej jest konkretny, np. bardzo rzadko używa się rzeczowników abstrakcyjnych. U Juliana Tuwima potoczność występuje na dwóch poziomach. W jego wierszach możemy zaobserwować liczne [prozaizmy](#) i [kolokwializmy](#).

“ Julian Tuwim

Przy okrągłym stole

*Du holde Kunst,
in wieviel grauen Stunden*
Pieśń Schuberta

A może byśmy tak, jedyna,
Wpadli na dzień do Tomaszowa?
Może tam jeszcze zmierzchem złotym
Ta sama cisza trwa wrześniowa...

W tym białym domu, w tym pokoju,
Gdzie cudze meble postawiono,
Musimy skończyć naszą dawną
Rozmowę smutnie nie skończoną.

Do dzisiaj przy okrągłym stole
Siedzimy martwo jak zakłęci!

Kto odczaruje nas? Kto wyrwie
Z nieubłaganej niepamięci?

Jeszcze mi ciągle z jasnych oczu
Spływa do warg kropelka słońca,
A ty mi nic nie odpowiadasz
I jesz zielone winogrona.

Jeszcze ci wciąż spojrzeniem śpiewam:
„Du holde Kunst”... i serce pęka!
I muszę jechać... więc mnie żegnasz,
Lecz nie drży w dłoni mej twa ręka.

I wyjechałem, zostawiłem,
Jak sen urwała się rozmowa,
Błogosławiłem, przeklinałem:
„Du holde Kunst! Więc tak? Bez słowa?”

Ten biały dom, ten pokój martwy
Do dziś się dziwi, nie rozumie...
Wstawili ludzie cudze meble
I wychodzili stąd w zadumie...

A przecież wszystko – tam zostało!
Nawet ta cisza trwa wrześniowa...
Więc może byśmy tak najmiłsza,
Wpadli na dzień do Tomaszowa?...

Źródło: Julian Tuwim, *Przy okrągłym stole*, [w:] Alina Kowalczykowa, *Wiersze*, t. 1, s. 387–388.

☞ Julian Tuwim

Colloquium niedzielne na ulicy

Pani ma bardzo ładne czerwone usta
Ale zdaje mi się, że są troszeczkę pomalowane.
Co za dziw? Wiadomo, że kobieta – to istota pusta...
Puchu marny, jak mówi poeta... To przecież znane.

Ale, proszę pani, czy to przeszkadza prawdziwej miłości?
Pani pozwoli, że ją do domu odprowadzę...
Co? Pani nie zawiera na ulicy znajomości?
Nie rozumiem... Ja przecież pani nie zawadzę...

Skąd znam panią? To dobre!
Widziałem, jak z kinematografu
Wychodziła pani zeszłą razą w towarzystwie gości...
Szukałem panią! Jak babcię kocham! A tu trzeba trafu,
Że znowu panią widzę... Co za zbieg okoliczności!

Pani wybaczy, że ja tak mówiłem na pani usta...
Ale, moja pani, w dzisiejszych czasach...
Bo tak – to mi się pani podoba... Nie lubię, gdy niewiasta jest
niesubtelna... Są guściki i gusta,
A pani to w sam raz... Przepraszam, po kim ta żałoba?

Szanowny tatuś pani powiększył grono aniołków!
Co za nieszczęście! Proszę pani, a kto wspomaga matkę?
Stryjo? No, no... Może pani przyjmie ten bukietik fiołków?
Może wstąpimy razem na herbatkę?

Źródło: Julian Tuwim, *Colloquium niedzielne na ulicy*, [w:] Michał Głowiński, *Wiersze wybrane*, Kraków 1969, s. 14–15.

Słownik

colloquium

(łac.) rozmowa

elipsa

(gr. *élleipsis* – brak, opuszczenie, pominięcie) – opuszczenie w zdaniu wyrazu lub wyrazów domyślnych w szerszym kontekście

kolokwializm

(łac. *colloquium* – rozmowa) – wyraz lub wyrażenie używane w języku potocznym; niedbały styl wypowiedzi charakterystyczny dla języka potocznego

liryka pośrednia

liryka, w której podmiot liryczny jest ukryty za konstrukcją świata przedstawionego lub za bezosobową refleksją

liryka sytuacyjna

liryka, w której podmiot liryczny przedstawia jakąś krótką historię lub sytuację; w tym typie liryki przy użyciu środków narracyjno-dramatycznych ukazuje się sceny lub fabuły, w których uczestniczy podmiot liryczny

(mimetyzm

(gr. *mimetés* – naśladowca) – naśladowanie rzeczywistości w sztuce i literaturze

naturalizm

(fr. *naturalisme*) – kierunek w literaturze i sztuce powstały w drugiej połowie XIX w., którego głównym założeniem było wierne rejestrowanie zjawisk życia, również w jego drastycznych przejawach

prozaizm

wyraz lub wyrażenie z języka potocznego, urzędowego lub naukowego użyte w tekście poetyckim

sytuacja liryczna

ogół zjawisk przedstawionych w utworze lirycznym; na sytuację liryczną składają się przede wszystkim: charakterystyka podmiotu lirycznego i bohatera lirycznego (kto mówi?, do kogo mówi?), okoliczności, w których mówi podmiot liryczny (gdzie?, kiedy?), jego stosunek do opisywanego świata (jak?)

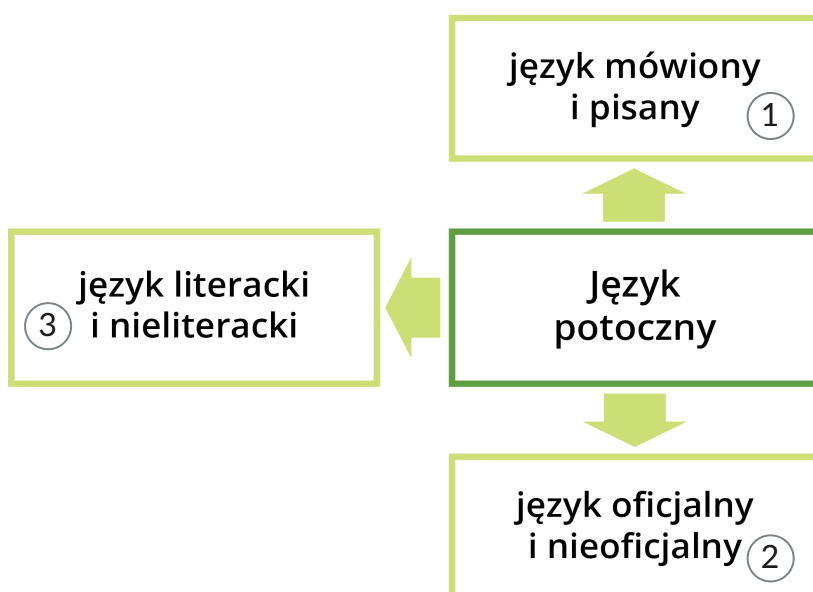
Schemat

Polecenie 1

Zapoznaj się z grafiką, zwracając szczególną uwagę na cechy języka potocznego. Zanotuj własne przykłady każdego z rejestrów języka.

Polecenie 2

Wypisz z wierszy Juliana Tuwima *Przy okrągłym stole* i *Colloquium niedzielne na ulicy* wyrazy i wyrażenia charakterystyczne dla języka potocznego, mówionego.

1. język mówiony – język pisany Różnice pomiędzy tymi dwiema formami komunikacji występują na różnych poziomach. W języku mówionym rozmówcy wspomagają się gestami, mogą coś dodać i uzupełnić, wyjaśnić nieporozumienia. Jest on nastawiony głównie na skuteczność komunikacji. Posługując się językiem pisany, nie można wykorzystać mowy ciała, a wypowiedzi mają charakter zamkniętej całości. W języku mówionym często pojawiają się elipsy, przeważają zdania proste. Występują liczne powtórzenia, a słownictwo jest znacznie uboższe niż w języku pisany.

2. język oficjalny – język nieoficjalny Zarówno język oficjalny, jak i nieoficjalny mogą występować w odmianie mówionej i pisanej. Wyróżnia się je ze względu na kryterium ról społecznościowych pełnionych przez uczestników komunikacji. W odmianie oficjalnej mieści się np. język naukowo-techniczny czy urzędowy. Zawiera on wiele terminów specjalistycznych, kancelaryzmów itp. Najczęściej jest dużo bardziej skomplikowany pod względem składniowym i leksykalnym niż język nieoficjalny, którego używa się w kontaktach prywatnych. Pojawia się w nim znacznie więcej wyrażeń ekspresywnych, a niewiele terminów. Do odmiany nieoficjalnej należą gwary i środowiskowe warianty języka.

3. język literacki – język nieliteracki O ile język potoczny mógłby istnieć bez języka literackiego, o tyle istnienie języka literackiego bez potocznego jest niemożliwe. Język literacki można rozumieć w znaczeniu szerokim jako wzorcowy (ogólny) lub w znaczeniu wąskim – jako język literatury pięknej.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Przeczytaj uważnie wiersze Juliana Tuwima *Colloquium niedzielne na ulicy* oraz *Przy okrągłym stole* i zaznacz na niebiesko fragmenty, które są lub mogłyby być zwrotami wypowiedzianymi bezpośrednio do bohaterki lirycznej.

niebieski

Julian Tuwim

Przy okrągłym stole

A może byśmy tak, jedyna,

Wpadli na dzień do Tomaszowa?

Może tam jeszcze zmierzchem złotym

Ta sama cisza trwa wrześniowa...

W tym białym domu, w tym pokoju,

Gdzie cudze meble postawiono,

Musimy skończyć naszą dawną

Rozmowę smutnie nie skończoną.

Do dzisiaj przy okrągłym stole

Siedzimy martwo jak zakłęci!

Kto odczaruje nas? Kto wyrwie

Z nieubłaganej niepamięci?

Jeszcze mi ciągle z jasnych oczu

Spływa do warg kropelka słońca,

A ty mi nic nie odpowiadasz

I jesz zielone winogrona.

Jeszcze ci wciąż spojrzeniem śpiewam:

"Du holde Kunst"... i serce pęka!

I muszę jechać... więc mnie żegnasz,

Lecz nie drży w dłoni mej twa ręka.

I wyjechałem, zostawiłem,

Jak sen urwała się rozmowa,

Błogosławiłem, przeklinałem:

"Du holde Kunst! Więc tak? Bez słowa?"

Ten biały dom, ten pokój martwy

Do dziś się dziwi, nie rozumie...

Wstawili ludzie cudze meble

I wychodzili stąd w zadumie...

A przecież wszystko - tam zostało!

Nawet ta cisza trwa wrześnie...

Więc może byśmy tak najmilsza,

Wpadli na dzień do Tomaszowa?...

Julian Tuwim

Colloquium niedzielne na ulicy

"Pani ma bardzo ładne czerwone usta

Ale zdaje mi się, że są troszeczkę pomalowane .

Co za dziw? Wiadomo, że kobieta - to istota pusta...

Puchu marny, jak mówi poeta... To przecież znane.

Ale, proszę pani, czy to przeszkadza prawdziwej miłości?

Pani pozwoli, że ją do domu odprowadzę...

Co? Pani nie zawiera na ulicy znajomości?

Nie rozumiem... Ja przecież pani nie zawadzę...

Skąd znam panią? To dobre!

Widziałem, jak z kinematografu

Wychodziła pani zeszłą razą w towarzystwie gości...

Szukałem panią ! Jak babcię Kocham! A tu trzeba trafu,

Że znowu panią widzę ... Co za zbieg okoliczności!

Pani wybaczy, że ja tak mówiłem na pani usta...

Ale, moja pani, w dzisiejszych czasach...

Bo tak - to mi się pani podoba ...

Nie lubię, gdy niewiasta jest niesubtelna... Są guściki i gusta,

A pani to w sam raz... Przepraszam, po kim ta żałoba ?

Szanowny tatuś pani powiększył grono aniołków !

Co za nieszczęście! Proszę pani, a kto wspomaga matkę?

Stryjo? No, no... Może pani przyjmie ten bukietek fiołków?

Może wstąpimy razem na herbatkę? "

Ćwiczenie 2

Oceń, czy poniższe zdanie dotyczące wiersza *Przy okrągłym stole* jest prawdziwe, czy fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
<i>Przy okrągłym stole</i> jest przykładem liryki miłosnej, bezpośredniej, sytuacyjnej	☐	☐
Wiersz <i>Przy okrągłym stole</i> jest dialogiem lirycznym	☐	☐
W wierszu wykorzystano klamrę kompozycyjną	☐	☐
Element kreacji codzienności w wierszu tworzą: użycie języka potocznego i stylizowanie tekstu na dialog	☐	☐
W wierszu poeta nie wykorzystał intonacji wykrzyknikowej.	☐	☐

Ćwiczenie 3

Scharakteryzuj podmioty liryczne w wierszach *Colloquium niedzielne na ulicy* oraz *Przy okrągłym stole*.

Colloquium niedzielne na ulicy

Przy okrągłym stole

Ćwiczenie 4

Oceń prawdziwość zdań dotyczących utworu *Colloquium niedzielne na ulicy*. Zaznacz w tabeli P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
W wierszu prowadzony jest pozorny dialog między dwiema bliskimi osobami	☐	☐
Podmiot liryczny zachowuje duży dystans wobec swojej rozmówczyni	☐	☐
W utworze pojawiają się nawiązania do twórczości Mickiewicza	☐	☐
W <i>Colloquium niedzielnym na ulicy</i> pojawiają się błędy językowe	☐	☐
Sytuacja liryczna rozgrywa się w przestrzeni wiejskiej	☐	☐
Podmiot liryczny wypowiada się językiem potocznym	☐	☐
Wiersz jest zbudowany na zasadzie monodramu	☐	☐

Ćwiczenie 5

Do podanych cytatów z wiersza *Przy okrągłym stole* dopisz nazwy emocji, które mogą towarzyszyć podmiotowi lirycznemu. W każdym z cytatów znajdź co najmniej trzy nazwy emocji.

„A może byśmy tak, jedyna,

Wpadli na dzień do Tomaszowa?”

„Może tam jeszcze zmierzchem złotym

Ta sama cisza trwa wrześniowa...”

„Musimy skończyć naszą dawną

Rozmowę smutnie nie skończoną”

„Jeszcze mi ciągle z jasnych oczu

Spływa do warg kropelka słońca”

„I muszę jechać... więc mnie żegnasz,

Lecz nie drży w dłoni mej twa ręka”

„Więc może byśmy tak najmilsza,

Wpadli na dzień do Tomaszowa?...”

Ćwiczenie 6

Udowodnij, wykorzystując cytaty, że w wierszu *Colloquium niedzielne na ulicy* autor posłużył się językiem potocznym.

Ćwiczenie 7

Porównaj język i styl obu wierszy Juliana Tuwima.

- mimo że osią konstrukcyjną utworów *Przy okrągłym stole* oraz *Colloquium niedzielne na ulicy* jest rozmowa, analizowane wiersze Tuwima różnią się stylem,
- w *Colloquium niedzielnym na ulicy* podmiot liryczny mówi językiem potocznym, natomiast utwór *Przy okrągłym stole* jest napisany językiem literackim – nie ma w nim kolokwializmów,
- w wierszu *Przy okrągłym stole* wykorzystano liczne zwroty imitujące dialog, wykrzyknienia i pytania, co jest charakterystyczne dla języka mówionego,
- w *Colloquium niedzielnym na ulicy* podmiot liryczny wykorzystuje liczne pytania i wykrzyknienia, ale sięga także po potoczny,
- język ma wpływ na sytuację liryczną; w wierszu *Przy okrągłym stole* jest ona dużo bardziej intymna i czuła; w utworze *Colloquium niedzielne na ulicy* podmiot liryczny wydaje się natarczywy i niegrzeczny.

Ćwiczenie 8

Uzupełnij tekst podanymi możliwościami.

Mimo faktu, iż osią konstrukcyjną wierszy *Przy okrągłym stole* oraz *Colloquium niedzielne na ulicy* jest rozmowa, analizowane wiersze Tuwima różnią się stylem w *Colloquium niedzielnym na ulicy* podmiot liryczny mówi , zaś utwór *Przy okrągłym stole* jest napisany - nie ma w nim . W drugim z utworów odmiana języka mówionego jest naśladowana przez wykorzystanie licznych zwrotów imitujących dialog, eksklamacji i pytań. W *Colloquium niedzielnym na ulicy* podmiot liryczny również wykorzystuje liczne pytania i wykrzyknienia, ale sięga również po potoczny na sytuacje liryczne. W pierwszym z tekstów jest ona dużo bardziej intymna i czuła. Przekazane zostają zupełnie inne . W utworze *Colloquium niedzielne na ulicy* podmiot liryczny wydaje się natarczywy i niegrzeczny. Wpływ na to ma m.in. język, którym się posługuje.

kolokwializmów

językiem potocznym

Ma to wpływ

emocje

językiem literackim

Ćwiczenie 9

Wciel się w rolę kobiety z *Colloquium niedzielne na ulicy* lub *Przy okrągłym stole* i dopisz jej odpowiedzi w taki sposób, by powstała rozmowa, którą zapiszesz w formie dialogu dwóch postaci. Wykorzystaj przynajmniej cztery wypowiedzi podmiotu lirycznego.

- Ale, proszę pani, czy to przeszkadza prawdziwej miłości? Pani pozwoli, że ją do domu odprowadzę...
- Nie zawieram na ulicy znajomości, żegnam pana.
- Co? Pani nie zawiera na ulicy znajomości? Nie rozumiem... Ja przecież pani nie zawadzę...
- Skąd pan mnie zna? Dlaczego pan się mi naprzykrza?
- Skąd znam panią? To dobre! Widziałem, jak z kinematografu wychodziła pani zeszłą razą w towarzystwie gości...
- Śledzi mnie pan? Co za natręt!

- Szukałem panią! Jak babcię Kocham! A tu trzeba trafu, że znowu panią widzę... Co za zbieg okoliczności!

Praca domowa

Zredaguj notatkę, w której w punktach wypiszesz podobieństwa między utworami *Przy okrągłym stole* i *Colloquium na ulicy*.

Praca domowa

Poszukaj obrazu, zdjęcia, grafiki, które będą przywoływać podobne emocje jak wiersz *Przy okrągłym stole*.

Dla nauczyciela

Autor: Katarzyna Lewandowska

Przedmiot: Język polski

Temat: Liryka rozmowy Juliana Tuwima – o utworach *Przy okrągłym stole* i *Colloquium niedzielne na ulicy*

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi;

2. Zróznicowanie języka. Uczeń:

7) rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

4) rozpoznaje zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (homonimie, anakoluty, elipsy, paradoksy), dba o jasność i precyzję komunikatu;

6) odróżnia zamierzoną innowację językową od błędu językowego; określa funkcje innowacji językowej w tekście;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

4) wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. pytania retoryczne, wyliczenia, wykrzyknienia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;

IV. Samokształcenie.

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;

2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

Lektura obowiązkowa

33) wybrane wiersze następujących poetów: Bolesław Leśmian, Julian Tuwim, Jan Lechoń, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Kazimiera Iłłakowiczówna, Julian Przyboś, Józef Czechowicz, Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Gajcy;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- interpretuje wiersze *Przy okrągłym stole* i *Colloquium niedzielne na ulicy*,
- porównuje sytuację liryczną w obu tekstach,
- nazywa emocje ukazane w wierszach,
- określa cechy języka, którym posłużył się poeta.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- odwrócona klasa;
- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel prosi zainteresowane osoby o przygotowanie prezentacji na temat języka poetyckiego skamandrytów i samego Tuwima; uczniowie mogą wykorzystać informacje z bloku tekstowego oraz innych źródeł. Proponuje formę krótkiej, hasłowej prezentacji lub mapy myśli.

Prowadzący przygotowuje nagranie piosenki Ewy Demarczyk *Tomaszów* do tekstu Tuwima *Przy okrągłym stole*.

Faza wprowadzająca:

1. Wyświetlenie na tablicy tematu i celów zajęć oraz wspólne z uczniami ustalenie kryteriów sukcesu.
2. Przygotowani uczniowie przedstawiają założenia skamandrytów dotyczące języka poetyckiego. Następnie uczniowie, pracując w parach, wykonują polecenia zamieszczone w sekcji „Ilustracja interaktywna”.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel odtwarza piosenkę Ewy Demarczyk *Tomaszów*. Prosi, by uczniowie śledząc tekst zamieszczony w e-materiale, zaznaczyli w nim elementy języka potocznego. Później wskazana osoba odczytuje wiersz *Colloquium niedzielne*, a uczniowie wykonują to samo polecenie.
2. Uczniowie przystępują do indywidualnej pracy nad interpretacją utworów Tuwima. Nauczyciel wskazuje im do wykonania wybrane ćwiczenia z sekcji „Sprawdź się”, które mogą ułatwić interpretację.

Faza podsumowująca:

1. Omówienie ewentualnych problemów z rozwiązaniem ćwiczeń i poleceń z sekcji „Sprawdź się”.
2. **Gadająca ściana:** Co sądzisz na temat dzisiejszej lekcji? Każdy z uczniów przed wyjściem z klasy zapisuje na tablicy krótką opinię na temat zajęć. Zamiast zdań mogą pojawić się symboliczne rysunki (np. emotikony).

Praca domowa:

1. Praca domowa do wyboru: 1) Zredaguj notatkę, w której w punktach wypiszesz podobieństwa między utworami *Przy okrągłym stole* i *Colloquium na ulicy* lub 2) Poszukaj obrazu, zdjęcia, grafiki, które będą przywoływać podobne emocje jak wiersz *Przy okrągłym stole*.

Materiały pomocnicze:

- Mariusz Urbanek, *Tuwim*, Wrocław 2004.
- Piotr Matywiecki, *Twarz Tuwima*, Warszawa 2007.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Schemat”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.